

Direktoratet for arbeidstilsynet
Postboks 4720 Sluppen
7468 Trondheim

HOVEDKONTOR /
Postboks 8065, 4068 Stavanger
besøk / Vassbotnen 1, 4313 Sandnes

OSLO /
Postboks 5481 Majorstuen, 0305 Oslo
besøk / Middelthunsgate 27, 0368 Oslo

TROMSØ /
Postboks 448, 9008 Tromsø
besøk / Bankgata 9/11, 9008 Tromsø

TEL / +47 51 84 65 00
www.norskoljeoggass.no
Org. nr.: 956 685 818

Dato: 02.09.2015

Høring av forslag til endringer i arbeidsmiljøforskriftene

Det vises til høringsbrev av 19.mai 2015 med forslag til endringer i arbeidsmiljøforskriftene.

Norsk olje og gass sendte et foreløpig høringssvar til Arbeidstilsynet 18. august 2015. Etter en nærmere vurdering har Norsk olje og gass ytterligere kommentarer knyttet til elektromagnetisk felt.

Vi gir våre kommentarer med henvisning til referansenummereringen i høringsdokumentene:

2.8. «Forslag til endring i forskrift om organisering, ledelse og medvirkning, forskrift om utførelse av arbeid og forskrift om tiltaks- og grenseverdier for å gjennomføre direktiv 2013/35/EU i norsk rett».

Generelt

I Arbeidstilsynets forslag foreslås det å innføre et omfattende regime knyttet til grenseverdier, risikovurderinger og helseundersøkelser av arbeidstakere eksponert for elektromagnetisk stråling. Vi stiller spørsmål om dette omfanget er balansert i forhold til risiko forbundet med eksponering for elektromagnetiske felt, og om det er avveiet mot grenseverdier og krav til risikovurdering og helseundersøkelser for andre arbeidsmiljøfaktorer som f.eks. kjemikalier? Et slikt omfattende regime sender signaler om at dette har høy risiko. Gjennomføring av foreslått endring i norsk regelverk, slik det nå er lagt opp til, er kostnadsdrivende og vi kan ikke se at risikogevinsten står i forhold til kostnadene. Det er ønskelig at EU-direktivet generelt gjennomføres så forsiktig som mulig i norsk regelverk, da den faglige bakgrunnen for mange av kravene synes utydelige, jmfør også gjennomgangen over vitenskapelige publikasjoner i Folkehelseinstituttets rapport 2012:3.

Grenseverdier

Per i dag er grenseverdi for elektromagnetisk stråling gitt i strålevernforskriften §34 Grenseverdier mv. for eksponering av personer: «....grenseverdier innen optisk stråling og elektromagnetiske felt gitt i sist oppdaterte versjon av Guidelines on limited exposure to Non-ionizing Radiation fra den Internasjonale kommisjonen for beskyttelse mot ikke-ioniserende stråling gjelder som forskrift.» ICNIRP baserer seg på termiske effekter. Grenseverdiene i ICNIRPs tabeller er ikke inkludert i forslaget som er på høring, og begrunnelse for dette savnes.

Det foreslås innført tre varianter av grenseverdier med følgende definisjoner (fra forslag til forskrift for tiltaks- og grenseverdier §1-8):

Grenseverdi:

Verdier fastsatt utfra biofysiske og biologiske hensyn, spesielt på bakgrunn av de vitenskapelig veletablerte korttids- og akutte direkte effekter som termiske effekter og elektrisk stimulering av vev, som ikke skal overskrides.

Grenseverdi for helsemessige virkninger:

De grenseverdier, som kan gi utsatte arbeidstakere helseskadelige virkninger som oppvarming og stimulering av nerve- og muskelvev, som ikke skal overskrides.

Grenseverdier for sensoriske virkninger:

De grenseverdier, som kan gi utsatte arbeidstakere forbigående sanseforstyrrelser og mindre endring i hjernefunksjonene, som ikke skal overskrides.

Forslag til nytt vedlegg 5 og 6 detaljerer ut verdiene for disse tre variantene.

Kommentar:

Innføring av tre varianter av grenseverdier for elektromagnetisk felt er forvirrende og skiller seg helt fra andre grenseverdier, f.eks. for kjemikalier. Dette kompliserer bruken av grenseverdier. Ordlyden er ikke god. Eksempel: Ut fra ordlyd kan det synes som om kun «Grenseverdi for helsemessige virkninger» har virkning på helsen, mens «Grenseverdi» ikke har det. Vi foreslår at dersom det innføres grenseverdier for elektromagnetiske felt avgrenses dette til å kun omfatte ett nivå; «Grenseverdi»A.

Risikovurdering

I risikovurderingen skal en kartlegge eksponering i forhold til alle 3 varianter av grenseverdier, og en skal kunne måle og/eller modellere for alle varianter. Dette målereregimet er omfattende og stiller krav til instrumentering og kompetanse i utføring og tolkning på et svært høyt nivå. Vi kan ikke se at dette omfang står i forhold til nytten av måleresultatet. Det savnes informasjon som eksemplifiserer hvilke eksponeringssituasjoner i arbeidet som kan være årsak til de ulike termiske og ikke-termiske effektene.

I høringsbrevet refereres det til Folkehelseinstituttets rapport 2012:3 med referanser, men det er uklart hvordan resultatene i denne rapporten er anvendt i høringsbrevet utenom den ene setningen om at det kun er kjente, evidensbaserte helseeffekter ved sterke radiofrekvente felt grunnet termiske effekter som kan føre til oppvarming av celler og vev. Folkehelseinstituttets rapport går langt i å konkludere med at en ikke har vitenskapelig grunnlag for å hevde at eksponering for nivå under ICNIRPs anbefalte grenser fører til skadelige helseeffekter: «Det store antall studier gir samlet sett ikke belegg for at eksponering for svake RF-felt fører til skadelige helseeffekter. Enkelte målbare biologiske/fysiologiske effekter kan ikke utelukkes.» (Folkehelseinstituttet 2012:3, kap 1.3.3 side 22). Dette er ikke i samsvar med at det i denne høringen foreslås grenseverdier for sensoriske virkninger og helsemessige virkninger, og tilhørende målinger og risikovurderinger.

Helseundersøkelse

I forskrift om utførelse av arbeid foreslås det å inkludere elektromagnetiske felt i §14-1 andre ledd.

Sitat: «Egnet helseundersøkelse av arbeidstakere skal alltid gjennomføres i samsvar med forskrift for utførelse av arbeid når arbeidstakerne utsettes for:

- elektromagnetiske felt, jf. Kapittel 16A»

Vi foreslår å endre formuleringen i §14-1 andre ledd til å inkludere ordet «helsefarlig» i tråd med den tilsvarende formulering «farlige kjemikalier», slik at nytt punkt blir: «-helsefarlige elektromagnetiske felt, jf kapittel 16A»

§16A-1 er altfor omfattende og detaljert. Det er ikkje nødvendig å formulere så detaljert for å implementere direktivet. Vi foreslår å stryke hele avsnitt to som starter med «Risikovurderingen skal særlig ta hensyn til...».

§16A-6 foreslås strøket. Oppfølging bør være som for andre overskridelser av grenseverdier. Vi kan ikke se at det trengs et spesielt fokus her.

I forslag til ny § 16A-7 Helseundersøkelse av arbeidstakere som utsettes for elektromagnetiske felt, stilles det krav til selve helseundersøkelsen som vi mener det ikke er mulig å møte:
«Helseundersøkelsen skal kunne påvise negativ helseeffekt forårsaket av elektromagnetiske felt og gi grunnlag for forebyggende tiltak i virksomheten». Vi kan ikke se at det finnes grunnlag for å definere sykdomstilstander som entydig kan knyttes til eksponering for elektromagnetiske felt, og heller ikke adekvate metoder tilgjengelig. Vi foreslår følgelig at §16A-7 blir strøket. Subsidiert bør en stryke dette avsnittet: «Helseundersøkelsen skal kunne påvise negativ helseeffekt forårsaket av elektromagnetiske felt og gi grunnlag for forebyggende tiltak i virksomheten».

Med vennlig hilsen
Norsk olje og gass

Aud Nistov
Fagsjef HMS og standardisering